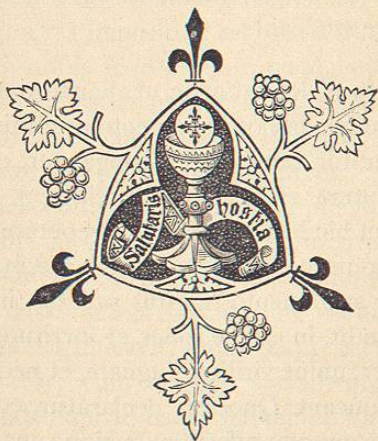

in illustriori corporis parte imprimenda erat. Sed illud quoque solemnè religione in Ecclesia Dei servatum est, ut in Pentecoste præcipue hoc sacramentum administraretur; quod hoc maxime die apostoli, Spiritus sancti virtute roborati, et confirmati sint : cujus divini facti recordatione fideles admonerentur, quæ, quantaque mysteria in sacra unctiōne cogitanda essent.

Alapa. Deinde vero qui unctus, et confirmatus est, ut meminerit se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda, manu leviter in maxilla ab Episcopo cæditur.

Pax Postremo autem pax ei datur, ut intelligat se gratiæ cælestis plenitudinem, et pacem, quæ exuperat omnem sensum, consecutum esse.

Atque hæc summa eorum sit, quæ de chrismatis sacramento a Pastoribus non tam quidem nudis verbis, et oratione, quam inflammato quodam pietatis studio explicanda sunt, ut ea in animis, intimisque fidelium cogitationibus inserere videantur.

1 Philipp. IV. 7.

De Eucharistiæ Sacramento.

QUEMADMODUM ex omnibus sacris mysteriis, quæ nobis tanquam divinæ gratiæ certissima instrumenta Dominus salvator noster commendavit, nullum est, quod eum sanctissimo Eucharistiæ sacramento comparari queat : ita etiam nulla gravior alicujus sceleris animadversio a Deo metuenda est, quam si res omnis sanctitatis plena, vel potius quæ ipsum sanctitatis auctorem, et fontem continet, neque sancte, neque religiose a fidelibus tractetur. Id vero Apostolus et sapienter vidit, et de eo nos aperte admonuit; nam cum declarasset, quanto illi scelere obstricti essent, qui corpus Domini non dijudicarent, statim subjecit : Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. 1 Ut igitur fidelis populus, cum cælesti huic sacramento divinos honores tribuendos esse intellexerit, et gratiæ uberes fructus capiat, et justissimam Dei iram effugiat, illa omnia a Pastoribus diligentissime exponenda erunt, quæ ejus majestatem magis illustrare posse videantur.

Qua in re opus erit, ut Pauli apostoli rationem secuti, qui se, quod a Domino acceperat, Corinthiis tradidisse professus est, in primis hujus sacramenti institutionem fidelibus explicent; ita vero gestam rem esse, ex Evangelista perspicue colligitur. Cum enim Dominus dilexisset suos, in finem dilexit eos; 2 cujus quidem amoris ut divinum aliquod, atque admirabile pignus daret, sciens horam jam advenisse, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, ne ullo umquam tempore a suis abesset, inexplicabili consilio, quod omnem naturæ ordinem, et conditionem superat, perfecit. Etenim, celebrata cum discipulis agni paschalis cœna, ut figura veritati, umbra corpori cederet, panem accepit, Deoque gratias agens benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, et dixit : Accipite, et manducate : hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur : hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem accepit postquam cœnavit, dicens : Hic calix novum

I.
Eucharistiæ dignitas fidelibus inculcanda

2.
explicata ejus institutione.

1 I. Cor. XI. 30. — 2 Joan. XIII. 1.

testamentum est in meo sanguine : hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem.¹

3. *Nuncupatur sacramentum :* **NOMEN.** Hujus ergo admirabilis sacramenti dignitatem, atque excellentiam, cum sacri scriptores fieri nullo modo posse intelligerent, ut uno vocabulo demonstrarent, pluribus eam nominibus exprimere conati sunt.

eucharistia, Interdum enim Eucharistiam appellant: quod verbum, vel bonam gratiam, vel gratiarum actionem latine reddere possumus. Ac recte quidem, bona gratia, dicendum est: tum quia vitam æternam, de qua scriptum est, gratia Dei vita æterna,² præsignificat; tum quia Christum dominum, qui vera gratia, atque omnium charismatum fons est, in se continet. Nec vero minus apte gratiarum actionem interpretamur: siquidem cum hanc purissimam hostiam immolamus, immensas quotidie gratias pro universis in nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono, quam nobis hoc sacramento tribuit. Sed id ipsum etiam nomen, cum his, quæ a Christo domino gesta esse in hoc mysterio instituendo legimus, optime convenit. Etenim panem accipiens fregit, ac gratias egit.³ David quoque, cum hujus mysterii magnitudinem contempleretur, antequam carmen illud pronuntiaret: Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus, escam dedit timentibus se; gratiarum actionem præponendam existimavit, cum inquit: Confessio et magnificentia opus ejus.⁴

sacrificium, Frequenter etiam nomine sacrificii declaratur; de quo mysterio paulo post latius dicendum erit.

communio, Vocatur præterea communio: quod verbum ex illo Apostoli loco sumptum esse liquet, ubi ait: Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? et panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?⁵ Nam, ut Damascenus explanavit, hoc sacramentum Christo nos copulat, atque ejus carnis, et deitatis participes efficit, nosque inter nos in eodem Christo conciliat, ac conjungit, et veluti unum corpus coagmatat.⁶

¹ Matth. XXVI. 26.; Marc. XIV. 22.; Luc. XXII. 19.; 1. Cor. XI. 24.

² Rom. VI. 23. — ³ Luc. XXII. 19.; 1. Cor. XI. 24. — ⁴ Psalm. CX. 3. —

⁵ 1. Cor. X. 16. — ⁶ De fide orth. IV. 13.

Ex quo factum est, ut sacramentum etiam pacis, et charitatis diceretur; ut intelligeremus, quam indigni sint Christiano nomine, qui inimicitias exercent, odiaque, dissidia, et discordias, ut teterrimas fidelium pestes, omnino exterminandas esse: cum præsertim quotidiano religionis nostræ sacrificio, nihil nos studiosius servare quam pacem, et charitatem profiteamur.

*pax et
charitas,*

Sed viaticum etiam frequenter a sacris scriptoribus appellatur: tum quia spiritualis cibus est, quo in hujus vitæ peregrinatione sustentamur; tum quia viam nobis ad æternam gloriam, et felicitatem munit. Quare ex veteri Ecclesiæ catholicæ instituto servari videmus, ut nemo fidelium sinè hoc sacramento e vita excedat.

viaticum

Ac vetustissimi quidem Patres, Apostoli¹ auctoritatem secuti, cœnæ etiam nomine sacram Eucharistiam interdum vocarunt, quod in illo novissimæ cœnæ salutari mysterio a Christo domino sit instituta; neque vero propterea a cibo, aut potione Eucharistiam conficere, aut sumere licet, quod ab apostolis salutariter introducta consuetudo, quemadmodum veteres scriptores memoriæ prodiderunt, perpetuo retenta, ac servata est, ut a jejunis tantum perciperetur.

cœna.

RATIO SACRAMENTI. Sed, explicata nominis ratione, docendum erit, hoc verum esse sacramentum, atque unum ex septem illis, quæ sancta Ecclesia semper religiose coluit, ac venerata est; nam cum calicis consecratio fit, mysterium fidei appellatur. Præterea, ut infinita pene sacrorum scriptorum testimonia omittamus, qui hoc inter vera sacramenta numerandum esse, perpetuo senserunt, ex ipsa ratione, e natura sacramenti idem convincitur. Etenim in eo signa sunt externa, et sensibus subjecta; habet deinde gratiæ significationem, et efficientiam; præterea de Christi institutione, neque Evangelistæ, neque Apostolus dubitandi locum relinquunt. Quæ omnia cum in unum conveniant ad sacramenti veritatem confirmandam, nullis aliis argumentis opus esse perspicitur.

4.
*Eucharistia vere
est sacramentum.*

Sed illud diligenter Pastoribus observandum est, multa in hoc mysterio esse, quibus aliquando sacramenti nomen

5.
Quid in

¹ 1. Cor. XI. 20.

Eucharistia rationem sacramenti habeat.

sacri scriptores tribuerunt. Interdum enim et consecratio, et perceptio, frequenter vero et ipsum Domini corpus, et sanguis, qui in Eucharistia continetur, sacramentum vocari consuevit; inquit enim D. Augustinus, sacramentum hoc duobus constare, visibili scilicet elementorum specie, et invisibili carne, et sanguine ipsius Domini nostri Jesu Christi.¹ Atque ad eundem modum hoc sacramentum adorandum esse, nimirum corpus et sanguinem Domini intelligentes affirmamus. Verum hæc omnia minus proprie sacramenta dici perspicuum est. Ipsæ autem panis et vini species veram et absolutam hujus nominis rationem habent.

6. Sed quantum hoc sacramentum a reliquis omnibus differat, facile colligitur; nam cetera sacramenta materiæ usu perficiuntur, dum scilicet alicui administrari ea contingit. Baptismus enim sacramenti naturam tunc adipiscitur, cum re ipsa homo aqua abluitur: at vero ad Eucharistiæ perfectionem satis est ipsius materiæ consecratio; utrumque enim sacramentum esse non desinit, quamvis in pyxide asservetur. Deinde in conficiendis aliis sacramentis nulla fit materiæ, atque elementi in aliam naturam mutatio. Etenim baptismi aqua, aut chrismatis oleum, cum illa sacramenta administrantur, priorem aquæ, et olei naturam non amittunt. In Eucharistia vero quod panis, et vinum ante consecrationem erat, confecta consecratione, vere est corporis et sanguinis Domini substantia.

7. Licet autem duo sint elementa, panis scilicet, et vinum, ex quibus integrum Eucharistiæ sacramentum conficitur: non tamen plura sacramenta, sed unum tantum esse, Ecclesiæ auctoritate docti confitemur; aliter enim septenarius sacramentorum numerus, quemadmodum semper traditum, atque a Conciliis, Lateranensi, Florentino, et Tridentino decretum est, constare non poterit; nam cum hujus sacramenti gratia unum corpus mysticum efficiatur, ut sacramentum ipsum rei, quam efficit, conveniat, unum esse oportet; atque unum quidem, non quia individuum sit, sed quia unius rei significationem habet. Nam quemadmodum cibus, et potio, quæ duæ diversæ res sunt, ad unam tantum rem adhibentur, ut scilicet vires corporis reficiantur: ita etiam

¹ Potius Lanfrancus, adv. Ber. cfr. Grat. p. 3. Dist. II, c 48.

duas illis diversas sacramenti species respondere, consentaneum fuit, quæ cibum spirituale significarent, quo mentes sustententur, et recreantur. Quare a Domino salvatore dictum est: Caro mea, vere est cibus: et sanguis meus, vere est potus.²

Sed diligenter explicandum est, quid Eucharistiæ sacramentum significet; ut fideles sacra mysteria oculis intuentes, simul etiam divinarum rerum contemplatione animum pascant. Tria vero sunt, quæ nobis hoc sacramento indicantur. Primum est Christi domini passio, quæ jam præterit; ipse enim docuit: Hoc facite in meam commemorationem:³ et Apostolus testatus est: Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat.³ Alterum est divina, et cælestis gratia, quæ præsens ad animam alendam, et conservandam hoc sacramento tribuitur. Quemadmodum enim baptismo in novam vitam gignimur, confirmatione roboramur, ut Satanæ repugnare, et palam Christi nomen profiteri possimus: ita Eucharistiæ sacramento alimur, ac sustentamur. Tertium est, quod futurum prænuntiat, æternæ jucunditatis, et gloriæ fructus, quem in cælesti patria ex Dei promissione capiemus. Hæc igitur tria, quæ instantis, præteriti, et consequentis temporis varietate distingui perspicuum est, sacris mysteriis ita significantur, ut totum sacramentum, quamvis ex diversis speciebus constet, ad singula horum declaranda tanquam ad unius rei significationem referatur.

MATERIA. Sed in primis cognoscenda est a Pastoribus hujus sacramenti materia: tum ut ipsi rite illud possint conficere; tum etiam ut fideles admoneantur, cujus rei symbolum sit, atque ejus rei, quam significat, studio, et desiderio exardescant.

Duplex itaque est hujus sacramenti materia, altera panis ex tritico confectus, de qua primo agetur: de altera postea dicendum erit. Nam, ut docent evangelistæ Matthæus, Marcus, et Lucas, Christus dominus panem in manus accepit, benedixit et fregit, dicens: Hoc est corpus meum.⁴ Apud

¹ Joan. VI. 56.—² Luc. XXII. 19.—³ 1. Cor. XI. 26.—⁴ Matt. XXVI. 26.; Marc. XIV. 22; Luc. XXII. 19.

8.

Tria significat Eucharistia:

passionem Christi,

cælestem gratiam,

gloriam æternam.

9.

Duplex Eucharistiæ materia: panis et vinum.

Joannem quoque idem Salvator noster seipsum panem appellavit, cum inquit : Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi.¹

IO. Cum autem varia sint panis genera : vel quia materia differunt, ut cum alius ex tritico, alius ex hordeo, aut ex leguminibus, ceterisque terræ fructibus confectus est; vel quia diversis qualitatibus præditi sunt, (uni enim fermentum additur, alter vero fermenti omnino expers esse potest): quod ad primum attinet, Salvatoris verba ostendunt, panem ex tritico confici oportere; communi enim loquendi consuetudine, cum panis absolute dicitur, panem ex tritico intelligi satis constat. Id etiam veteris testamenti figura declaratur; præceptum enim a Domino fuerat, ut panes propositionis, qui hoc sacramentum significabant, ex simila conficerentur.²

II. Sed quemadmodum nullus panis, nisi triticeus, apta ad sacramentum materia putandus est; (hoc enim apostolica traditio nos docuit, et Ecclesiæ catholicæ auctoritas firmavit) ita etiam ex iis, quæ Christus dominus gessit, azymum esse debere, facile intelligitur; ipse enim primo azymorum die, quo nihil fermentati domi habere Judæis licebat, hoc sacramentum confecit, atque instituit.³ Quod si quis Joannis evangelistæ auctoritatem opponat, qui hæc omnia ante festum diem Paschæ acta esse commemorat;⁴ ea ratio facile dissolvi potest. Etenim quem primum azymorum diem ceteri Evangelistæ appellarunt, quod feria quinta vesperi dies festi azymorum inciperent, quo tempore Salvator noster Pascha celebravit; eum ipsum diem Joannes pridie Paschæ fuisse describit; ut qui diei naturalis spatium, quod ab oriente sole inchoatur, in primis notandum existimarit. Quapropter divus etiam Chrysostomus primum azymorum diem interpretatur eum diem, quo ad vesperam azyma comedenda essent.⁵ Sed azymi panis consecratio quantum conveniat integritati, et mentis munditiæ, quam fideles ad hoc sacramentum afferre debent, ab Apostolo docemur, cum inquit : Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fer-

¹ Joan. VI. 41. — ² Lev. XXIV. 5. — ³ Matth. XXVI. 17.; Marc. XIV. 12.; Luc. XXII. 7. — ⁴ Joan. XIII. 1. — ⁵ In Matt. hom. LXXXI. n. 1.

mento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis.¹ Neque tamen ea qualitas adeo necessaria existimanda est, ut, si illa pani desit, sacramentum confici non possit : utrumque enim panis genus veram, et propriam panis rationem, et nomen habet. Quamquam nemini licet privata auctoritate, vel potius temeritate laudabilem Ecclesiæ suæ ritum immutare, atque eo minus id facere Latinis sacerdotibus permissum est, quibus præterea Pontifices Max. præceperunt, ut ex azymo tantum mysteria conficerent.

Atque hæc de altera hujus sacramenti materia exposuisse satis sit : in quo tamen illud animadvertendum est, quam multa materia ad sacramentum conficiendum uti oporteat, definitum non esse; cum illorum etiam certus numerus defini nequeat, qui aut possint, aut debeant sacra mysteria percipere.

SUPEREST, ut de altera hujus sacramenti materia et elemento dicatur. Est autem vinum ex vitis fructu expressum, cui modicum aquæ permixtum sit; nam Dominum salvatorem vino in hujus sacramenti institutione usum esse, catholica Ecclesia semper docuit, cum ipse dixerit : Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum.² Quo in loco Chrysostomus, de genimine, inquit, vitis, quæ certe vinum, non aquam produxit.³ Ut tanto ante illorum hæresim, qui aquam solam in hisce mysteriis adhibendam senserunt, convellere videretur.

Aquam vero, Dei Ecclesia vino semper admiscuit; primum, quod id a Christo domino factum esse, et Conciliorum auctoritate, et sancti Cypriani testimonio comprobatur :⁴ deinde, quod sanguinis, et aquæ, quæ ex ejus latere exierunt, hac permistione memoria renovatur. Tum vero aquæ, ut in Apocalypsi legimus, populum designant :⁵ quare aqua vino admista fidelis populi cum Christo capite conjunctionem significat. Atque hoc ex apostolica traditione perpetuo sancta Ecclesia servavit.

Sed quamvis aquæ admiscendæ ita graves rationes sint, ut eam sine mortali peccato prætermittere non liceat; ea

¹ 1. Cor. V. 7. — ² Matth. XXVI. 29.; Marc. XIV. 25. — ³ In Matth. Hom. LXXXII, n. 2. — ⁴ Epist. LXIII. — ⁵ Apocal. XVII. 15.

12.
Vinum vitis altera Eucharistiæ materia.

13.
Aqua vino est admiscenda.

14.
Modicum aquæ est

admiscendum.

tamen si desit, sacramentum constare potest. Illud autem sacerdotibus animadvertendum est, ut, quemadmodum in sacris mysteriis aquam vino adhibere oportet, sic etiam modicam infundendam esse; nam ecclesiasticorum scriptorum sententia, et iudicio, aqua illa in vinum convertitur; quare de eo Honorius Pontifex ita scribit: Perniciosus in tuis partibus inolevit abusus, videlicet, quod major quantitas aquæ in sacrificio, quam vini adhibetur; cum secundum consuetudinem rationabilem Ecclesiæ generalis longe plus vini, quam aquæ, adhibendum sit.¹ Hujus igitur sacramenti hæc duo tantum elementa sunt: ac merito pluribus decretis sancitum est, ne quid aliud præter panem, et vinum, quod nonnulli facere non verebantur, offerre liceat.

15.

Quam sit conveniens materia Eucharistiæ.

SED jam videndum est, hæc duo panis, et vini symbola quam apta sint ad eas res declarandas, quarum sacramenta esse credimus, et confitemur.

Primum enim Christum nobis significant, ut vera est hominum vita; ipse enim Dominus ait: Caro mea, vere est cibus: et sanguis meus, vere est potus.² Cum igitur corpus Christi domini vitæ æternæ alimentum illis præbeat, qui ejus sacramentum pure, et sancte suscipiunt; recte iis potissimum rebus conficitur, quibus hæc vita continetur: ut fideles facile possint intelligere, pretiosi corporis, et sanguinis Christi communionem, mentem, animumque saturari.

Nonnihil etiam hæc ipsa elementa ad id valent, ut eam cognitionem accipiant homines, esse in sacramento corporis, et sanguinis Domini veritatem; nam cum panem, et vinum in humanam carnem et sanguinem vi naturæ quotidie immutari animadvertamus, facilius adduci possumus hac similitudine, ut credamus, panis, et vini substantiam in veram Christi carnem, verumque ejus sanguinem cælesti benedictione converti. Affert etiam aliquid adjumenti hæc admirabilis elementorum mutatio ad adumbrandum, quod fit in anima. Ut enim, etsi nulla extrinsecus panis, et vini mutatio apparet, tamen eorum substantia in carnem, et sanguinem Christi vere transit: ita etiam, tametsi in nobis nihil

¹ Decretal. lib. III, tit. 41, c. 12. — ² Joan. VI. 55.

immutatum videtur, interius tamen ad vitam renovamur, dum veram vitam Eucharistiæ sacramento accipimus.

Accedit ad hæc, quod, cum unum Ecclesiæ corpus ex multis membris compositum sit, nulla re magis elucet ea conjunctio, quam panis vini que elementis. Panis enim ex multis granis conficitur, et vinum multitudine racemorum existit: atque ita nos, cum multi simus, hujus divini mysterii vinculo arctissime colligari, et tanquam unum corpus effici declarant.

FORMA. Sequitur nunc, ut de forma, qua ad consecrandum panem uti oporteat, agatur, non quidem ejus rei causa, ut hæc mysteria fideli populo, nisi necessitas cogat, tradantur: (eos enim, qui sacris initiati non sunt, de his erudiri necessarium non est) sed ne, formæ ignoratione, in sacramento conficiendo a sacerdotibus turpissime peccetur.

Itaque a sanctis evangelistis, Matthæo et Luca, itemque ab Apostolo docemur, illam esse formam: Hoc est corpus meum; scriptum est enim: Cœnantibus illis accepit Jesus panem, et benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, et dixit: Accipite, et manducate: Hoc est corpus meum.¹ Quæ quidem consecrationis forma, cum a Christo domino servata sit, ea perpetuo catholica Ecclesia usa est. Prætermittenda sunt hoc loco sanctorum Patrum testimonia, quæ infinitum esset enumerare, et Concilii Florentini decretum, quod omnibus patet, atque in promptu est; cum præsertim ex illis Salvatoris verbis: Hoc facite in meam commemorationem,² idem liceat cognoscere; nam quod Dominus faciendum præcepit, non solum ad id, quod egerat, sed etiam ad ea, quæ dixerat, referri debet, atque ad verba maxime pertinere intelligendum est, quæ non minus efficiendi, quam significandi causa prolata erant. Sed ratione etiam id facile persuaderi potest; nam forma ea est, qua illud significatur, quod in hoc sacramento efficitur: cum autem hæc verba id, quod fit, significant, ac declarent, hoc est, panis conversionem in verum Domini nostri corpus, sequitur, formam in illis ipsis verbis constituendam esse; in quam sententiam, quod ab Evange-

16.

Forma Eucharistiæ:

quoad consecrationem panis;

¹ Matth. XXVI. 26.; Marc. XIV. 22.; Luc. XXII. 19.; 1. Cor. XI. 24. —

² Luc. XXII. 19.

lista dictum est, Benedixit, licet accipere. Perinde enim videtur intelligendum, ac si dixisset, accipiens panem, benedixit, dicens : Hoc est corpus meum.¹ Quamvis enim Evangelista verba illa, Accipite, et comedite, præposuerit : illis tamen non materiæ consecrationem, sed usum tantummodo significari, perspicuum est ; quare a sacerdote quidem omnino proferri debent, sed ad sacramentum conficiendum necessaria non sunt : quemadmodum etiam profertur conjunctio illa, enim, in corporis et sanguinis consecratione : aliter enim fiet, ut, si hoc sacramentum nemini administrandum sit, confici non oporteat, aut non possit quidem ; cum tamen dubitare non liceat, quin sacerdos, prolatis ex more, atque instituto sanctæ Ecclesiæ verbis Domini, aptam panis materiam vere consecret ; quamvis deinde contingat, ut nulli unquam sacra Eucharistia administretur.

17.
*quoad
consecra-
tionem
vini :*

JAM vero, quod ad vini, quæ est altera hujus sacramenti materia, consecrationem attinet, ob eandem causam, quam supra commemoravimus, opus est, ut sacerdos formam cognitam, et perspectam habeat.

Eam igitur his verbis comprehendere, certo credendum est :² Hic est calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Ex quibus verbis plura quidem a sacris scripturis colliguntur : quædam vero in Ecclesia ex apostolica traditione conservata sunt ; nam quod dicitur : Hic est calix, a D. Luca, et ab Apostolo scriptum est ;³ quod vero sequitur : Sanguinis mei, vel sanguis meus novi testamenti, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum, partim a D. Luca, partim a D. Matthæo dictum est.⁴ Verba autem illa, Æterni, et, Mysterium fidei, sancta traditio, catholicæ veritatis interpres et custos, nos docuit. Verum de hac forma nemo dubitare poterit, si, quod antea dictum est de forma consecrationis, quæ ad panis elementum adhibetur, hoc etiam loco attendatur ; constat enim, iis verbis, quæ vini substantiam in sanguinem Domini converti significant, hu-

¹ Matth. XXVI. 26. — ² Decretal. I. III. tit. 41 c. 6. — ³ Luc. XXII. 20. ; I. Cor. XI. 25. — ⁴ Luc. XXII. 20. ; Matth. XXVI. 28.

jus elementi formam contineri. Quare cum verba illa hoc aperte declarent, perspicuum est, aliam formam constituendam non esse. Exprimunt autem præterea quosdam effusi sanguinis in passione Domini admirabiles fructus, qui ad hoc sacramentum maxime pertinent. Unus est, aditus ad æternam hæreditatem, quæ novi, atque æterni testamenti jure ad nos venit. Alter est, aditus ad justitiam per mysterium fidei : Jesum enim per fidem in sanguinem ejus propitiatorem Deus proposuit, ut ipse sit justus, et justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.¹ Tertius est, remissio peccatorum.

Quoniam vero hæc ipsa consecrationis verba plena mysteriorum sunt, aptissimeque ad rem conveniunt, diligentius perpendere ea oportet. Quod vero dicitur : Hic est calix sanguinis mei, sic intelligendum est : Hic est sanguis meus, qui hoc calice continetur. Recte autem, et apposite, dum sanguis hic, ut est fidelium potus, consecratur, calicis mentio facienda est ; neque enim sanguis hujusmodi potionem satis significare videretur, nisi vase aliquo exceptus esset. Sequitur deinde : Novi testamenti ; quod quidem ob eam rem additum est, ut intelligeremus Christi domini sanguinem non figura, quemadmodum in veteri testamento fiebat, (de eo enim apud Apostolum ad Hebræos legimus,² sine sanguine testamentum dedicatum non esse) sed vere et re ipsa hominibus tradi, quod ad novum testamentum pertinet. Quare Apostolus inquit : Ideo novi testamenti mediator est Christus, ut morte intercedente, repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis.³ Verbum vero, Æterni, ad hæreditatem æternam, quæ Christi domini, æterni testatoris, morte ad nos jure pervenit, referendum est. Quod jungitur, Mysterium fidei, non rei veritatem excludit, sed quod occulte latet, atque ab oculorum sensu remotissimum est, certa fide credendum esse significat. Diversa vero hisce verbis sententia hoc loco subjecta est ab ea, quam habent, cum baptismo etiam tribuuntur ; nam quod sanguinem Christi, sub vini specie latentem, fide cernimus, mysterium fidei dicitur ; at baptismus, quoniam universam christianæ fidei professionem complectitur, a nobis fidei sacramentum, a Græcis

18.

*verba
consecra-
tionis vi-
ni expli-
cantur.*

¹ Rom. III. 25. — ² Hebr. IX. 18. — ³ Heb. IX. 15.

mysterium jure appellatur. Quamquam alia etiam ratione sanguinem Domini, fidei mysterium dicimus, quod scilicet in eo maxime plurimum difficultatis, et negotii humana ratio experiatur, cum nobis fides credendum proponit Christum dominum, verum Dei filium, simulque Deum et hominem mortem pro nobis pertulisse : quæ quidem mors sanguinis sacramento designatur. Quapropter apposite hoc loco potius, quam in consecratione corporis, passio Dominica commemoratur, his verbis : Qui effundetur in remissionem peccatorum. Sanguis enim, separatim consecratus, ad passionem Domini et mortem, et passionis genus ante omnium oculos ponendum majorem vim, et momentum habet. Sed verba illa, quæ adduntur : Pro vobis, et pro multis, a Matthæo et Luca,¹ singula a singulis sumpta sunt, quæ tamen sancta Ecclesia, spiritu Dei instructa, simul conjunxit; pertinent autem ad passionis fructum, atque utilitatem declarandam; nam si ejus virtutem inspiciamus, pro omnium salute sanguinem a Salvatore effusum esse fatendum erit : si vero fructum, quem ex eo homines perceperint, cogitemus, non ad omnes, sed ad multos tantum eam utilitatem pervenire, facile intelligemus. Cum igitur, Pro vobis, dixit, vel eos, qui aderant, vel delectos ex Judæorum populo, quales erant discipuli, excepto Juda, quibuscum loquebatur, significavit. Cum autem addidit, Pro multis, reliquos electos ex Judæis, aut Gentibus intelligi voluit. Recte ergo factum est, ut, pro universis, non diceretur; cum hoc loco tantummodo de fructibus passionis sermo esset, quæ salutis fructum delectis solum attulit. Atque huc spectant verba illa Apostoli : Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.² Et quod Dominus apud Joannem inquit : Ego pro eis rogo : non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt.³ Plurima alia in hujus consecrationis verbis latent mysteria, quæ Pastores assidua rerum divinarum meditatione, et studio ipsi per se, juvante Domino, facile assequuntur.

19.
*Fide non
sensu de
Euchari-*

SED jam ad earum rerum explicationem oratio revertatur, quæ ut a fidelibus ignorentur, nullo modo committendum est. Ac quoniam Apostolus admonet, gravissimum scelus

¹ Matth. XXVI. 28.; Luc. XXII. 20. — ² Hebr. IX. 28. — ³ Joan. XVII. 9.

admitti ab iis qui non dijudicant corpus Domini; hoc in primis doceant Pastores, animum atque rationem a sensibus omni studio avocandam esse. Si enim fideles ea tantum in hoc sacramento contineri sibi persuaserint, quæ sensibus percipiunt; in summam impietatem adducantur necesse est, cum nihil aliud, præter panis, ac vini speciem, oculis, tactu, odoratu, gustu sentientes, panem tantummodo, ac vinum in sacramento esse judicaverint. Curandum igitur est, ut fidelium mentes, quam maxime fieri potest, a sensuum judicio abstrahantur, atque ad immensam Dei virtutem, et potentiam contemplandam excitentur.

Tria enim sunt maxime admiranda, atque suspicienda, quæ in hoc sacramento verbis consecrationis effici, fides catholica sine ulla dubitatione credit, ac confitetur. Primum est, verum Christi domini corpus, illud idem, quod natum ex Virgine, in cælis sedet ad dexteram Patris, hoc sacramento contineri. Alterum est, nullam in eo elementorum substantiam remanere; quamvis nihil magis a sensibus alienum, et remotum videri possit. Tertium est, quod ex utroque facile colligitur, etsi verba consecrationis id maxime expriment, accidentia, quæ aut oculis cernuntur, aut aliis sensibus percipiuntur, sine ulla re subjecta esse, mira quadam, atque inexplicabili ratione. Ac panis quidem, et vini accidentia omnia licet videre, quæ tamen nulli substantiæ inhærent, sed per ipsa constant : cum panis, et vini substantia in ipsum Domini corpus ita mutetur, ut panis, et vini substantia omnino esse desinat.

PRÆSENTIA REALIS. Verum, ut prius de primo agatur, contentur Pastores explicare, quam perspicua, et clara sint Salvatoris nostri verba, quæ corporis ejus veritatem in sacramento demonstrant; nam cum inquit : Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus : nemo, qui modo sanæ mentis sit, ignorare potest, quid nobis intelligendum sit; præsertim cum de humana natura sermo habeatur, quam in Christo vere fuisse, catholica fides dubitare neminem patitur : ut vir sanctissimus, atque doctissimus Hilarius præclare scripseri de veritate carnis et sanguinis Christi, cum ex ipsius Domi

¹ I. Cor. XI. 29.

*stia judi-
candum.*

20.
*Tria dis-
tinguen-
da :
præsentia
realis,
transub-
stantia-
tio,
species.*

21.
*Corpus
Christi
verum
existere
in Eucha-
ristia pro-
batur tum
ex Scri-
pturis*